

Baltarusijos pasienis

~

Belarusian border

Běloruská hranice

by

Evelina Mokšeka, Daumantas Butkus

LRT Radio

SYNOPSIS

Baltarusijos pasienis

Su Baltarusija besiribojančių kaimų gyventojai teigia nuolat sutinkantys migrantų grupių. Lietuvos teritorijoje atsidūrę migrantai, anot gyventojų, yra sulaikomi pasieniečių ir išgabenami nežinoma kryptimi. VSAT-ba teigia, jog, vykdant atstūmimo politiką, migrantams neleidžiama patekti į Lietuvos teritoriją. Situacija pasienyje su Baltarusija domisi Evelina Mokšėcka ir Daumantas Butkus.

Belarusian border

Residents of villages bordering Belarus say they regularly meet migrant groups. According to residents, migrants who find themselves on the territory of Lithuania are detained by border guards and taken away to unknown direction. According to the VSAT-ba, as part of the policy of rejection, migrants are not allowed to enter the territory of Lithuania. Evelina Mokšėcka and Daumantas Butkus investigates the situation on the border with Belarus.

Běloruská hranice

Obyvatelé vesnic na hranicích s Běloruskem tvrdí, že se pravidelně setkávají se skupinami migrantů. Podle obyvatel jsou migranti, kteří se ocitnou na litevském území, zadrženi pohraniční stráží a odvezeni neznámo kam. Podle VSAT-ba je migrantům bráněno ve vstupu na litevské území v rámci politiky vyloučení. Evelina Mokšėcká a Daumantas Butkus se zajímají o situaci na hranicích s Běloruskem.

Original script

loja suo: *šuo loja. Iš radijo esam.*

Stanislavo šuo suloja kaskart, kai mažame, vos keli šimtai metrų nuo sienos su Baltarusija esančiame Stalgonių kaime pasirodo svetimų žmonių. Stanislavas sako, paskutinįsyk jis taip lojo maždaug prieš savaitę.

Stanislavas: *Čia va juos ir pagavo. Tai jie po ratais sėdo, kad sustabdyt juos. kažko tai norėjo pas juos. Po to iškvietė ir juos paėmė. – Koks čia kaimas yra? – Stalgonių. – Stalgonių. Ir iki sienos čia? Matosi Baltarusija? – Tai va gi ten va kaip išvažiuojat, baltarusiškas miškas.*

Migrantų grupę matė ir kitas Stalgonių kaimo gyventojas. Jo žmona Irena pasakoja, kad vyras iškart pranešė pasieniečiams ir grupė svetimšalių buvo sulaikyta.

gyventoja rus be vertimo

VERTIMAS mot: *Mano vyras, vykdamas į darbą, pamatė kaip jie ėjo į tą pusę. Maždaug prieš savaitę. Daug buvo, jis net neskaičiavo. Bet juos sugaudė pasieniečiai. Mano vyras pakeliui į darbą Šalčininkuose užsuko į postą ir pasakė. Tuomet juos ir sugaudė.*

VERTIMAS vyr.: *ir kur nuvežė?*

VERTIMAS mot.: *turbūt į Poškonis, į savo seniūniją. Savi sugavo, pas savus turbūt ir nuvežė.*

VERTIMAS vyr.: *bet pasieniečiai sako, kad juos atgal į Baltarusiją siunčia?*

VERTIMAS vyr.: *Kaip jau ten išsiysi, kai tiek nuo sienos nuėję.*

Anot Irenos, pastaraisiais mėnesiais, atvejų, kuomet grupės svetimšalių keliauja per Stalgonis, būta ir daugiau. Migrantų grupėse – moterys ir vaikai.

gyventoja rus be vertimo

VERTIMAS mot: *Antrą kartą jie išvis lengvai perėjo sieną. Ten nėra tvoros, koncertinos. Nėra ir pasieniečių, kur jau ten jie spės visur sulakstyti. Ankstų rytą perėjo. Buvo ir vaikų ir moterų.*

Sako Irena iš Stalgonių kaimo. Miežionys - dar vienas kaimas Dieveniškių kilpoje. Per kaimą vedantis kelias atsimuša į Baltarusijos sieną. Čia gyvenanti Teresa pasakoja kelis syk mačiusi grupes migantų, žingsniuojančių per kaimą.

Teresa: *Ne praeitą sekmadienį, užpraeitą čia keturise ėjo, o dar gal mėnesį atgal turbūt dvylika kojų. Jie buvo užėję pas kaimyną, va, obuolius valgė. – Kiek? – Dviese iš karto, o paskui tenbais kai aš iškviečiau pasieniečius jau, atvažiavo, tai ten dar iškvietė iš ten. Dar valgyt nunešėm jiems, pamaitinom. Nu, normalūs, viskas tvarkoj. Dar moteris buvo ten ir vaikai. O čia va, sekmadienį, tai keturi vaikinai ėjo. Bet jie rusišškai šnekėjo jau. Gal vandens, ar ką. Bet tada buvo lietus ir labai. Ir sako, persirengt visi. Ką aš juos leisiu visus į namus ar ką? Persirengt. Jie taip nuėjo ir nuėjo. Bet žiūrim, jau pasieniečiai važiuoja ir kareiviai. Ir sustabdė juos. – Iš kur prisistatė, kad atėjo? – Iš Sirijos, sakė.*

English script

A dog barks: *Dog is barking over the radio.*

Stanislav's dog barks every time strangers appear in the small village of Stalgoniai, located only a couple hundred metres from the border with Belarus. According to Stanislav, his dog was barking like this a week ago.

Stanislav: *This is where they were caught. In order to stop them, they sat under the tyres. They wanted something from them. Afterwards, someone called the officers and the migrants were taken away. – What's the name of the village? – Stalgoniai. – Stalgoniai. And what is the distance to the border? Can you see Belarus? Well, you can see right there, at the exit, that a Belarussian forest is growing.*

Another resident of Stalgoniai village saw the migrant group as well. His wife, Irena, says that her husband promptly called the border guards and the group was detained.

Resident rus without translation

TRANSLATION of female: *While on his way to work, my husband saw them going that way about a week ago. There were a lot of them; he did not count them. But the border guards caught them. On his way to work in Šalčininkai, my husband went to the station and told the officers about them. Then they were captured.*

TRANSLATION of male: *And where they were taken?*

TRANSLATION of female: *Perhaps to Poškonys, to their own township. Local officers caught them, so they were brought to a local station.*

TRANSLATION of male: *But the border police says they are being redirected to Belarus?*

TRANSLATION of male: *How can you turn them away when they have walked so far from the border?*

According to Irena, in recent months, groups of migrants have been travelling through Stalgoniai. These groups have consisted mainly of women and children.

Resident rus without translation

TRANSLATION of female: *The second time they crossed the border easily. At that spot, there is no fence, barbed wire or border police. They are not able to be in many places at once. The group crossed in the early morning with women and children.*

This is what Irena from Stalgoniai village told us. Miežionys is another village located at the turn of Dieveniškės. The road leading through the village is right next to the Belarus border. Miežionys resident Teresa recounts how a couple of times she saw groups of migrants walking through the village.

Teresa: *Not last Sunday, but before last Sunday, four of them walked through. Another twelve walked through maybe a month ago. They visited my neighbour and ate his apples. How many? There were two of them, but later, when I called the border guards, the officers called them from over there. We actually gave them food. Well, those people were normal, everything was all right. There was a woman with children as well. But on Sunday four guys came. They spoke Russian; asked whether we could spare some water or anything. On that day there was a huge rain. They all wanted to change clothes. Maybe they thought I would allow all of them to come into my home? Yeah, to change clothes. They kept walking. And then we saw border guards with military officers arriving. The migrants were stopped. – Did they say where they had come from? – They said they were from Syria.*

– Iš Sirijos? – Taip. Sako, mus praleido šitie, baltarusiai. – Baltarusiai? – Taip. – O nėra taip, kad juos vestų atgal ir stumtų į Baltarusiją? – Ne, nu tikrai ne. Nematėm. Čia du kartus jie buvo ir išveža juos, tikrai išveža.

Sako Miežionių kaimo gyventoja Teresa. Laisvai vaikštinėjančius migrantus sako matęs ir Girdžiūnų kaimo gyventojas Ivanas.

VERTIMAS vyr.: Vieną kartą matėme. Pora žmonių ėjo. Du vyrai su mažais vaikais. Vasarą ėjo. Čia siena visai šalia. Buvo baisoka. Jie gatve ėjo. Paskambinome policijai. Sulaikė juos.

Kaip migrantai atsiduria Lietuvos teritorijoje? Ar jie yra registruojami? Kur gabenami, jei yra sulaikomi Lietuvos pusėje? Oficialiuose VSAT-os pranešimuose kasdien pateikiamos suvestinės, kiek migrantų iš Baltarusijos per parą buvo neįleista į Lietuvą. Tačiau kokiais metodais vykdoma vadinamoji apgrėžimo politika – suvestinėje nedetalizuojama. VSAT-os vado pavaduotojas Antanas Montvydas.

Montvydas: *Tai jeigu asmenys neteisėtai pateko į mūsų valstybę ir randasi pasienio ruože, jie neįleidžiami, nukreipiami ir artimiausiam pasienio kontrolės punkte. Kad galėtų atvykt teisėtai, Lietuvoj, jeigu nori prašytis vizos. – Jie yra įsodinami į pasieniečių automobilius? – Ne, jie nukreipiami atgal į valstybę, iš kurios atvyko. Ir po to tenai turi vykti į artimiausią pasienio kontrolės punktą ir tenai teisėtai atvykt į Lietuvą. – Kokiū būdu jie yra nukreipiami atgal prie sienos? Ar jie yra vežami į kažkokį sienos ruožą? Nes jie jau yra sulaikomi Lietuvos teritorijoje, na, kilometras, du už sienos. – Tame sprendime parašyta, kad pasienio ruože. Tai pasienio ruožas tas ir yra. Jie buvo sulaikyti pasienio ruože eidami atgal į Baltarusijos teritoriją. Ir Baltarusijos teritorijoje jie turi patekti į pasienio kontrolės punktą. – Na, gyventojai sako, kad nematė, kad jie būtų vežami atgal link sienos. Jie yra tiesiog susirenkami į automobilį ir išsivežami nežinoma kryptimi. Galbūt į užkardą? – Nežinau, čia reikia klausti gyventojų. Mes to negalim komentuoti. Nežinau. Jeigu sulaikomi, taip, jie pristatomi į užkardą ir atliekamos procedūros. – Bet oficialiuose pranešimuose yra teigiama, kad neįleistas nė vienas migrantas arba įleisti keli dėl humanitarinių priežasčių. Tai jeigu neįleistas, kaip jie atsiduria užkardose tada? Ar gali būti migrantai iš tikrųjų vežami į užkardas ir po to vežami atgal prie sienos, tam, kad juos paleist į Baltarusiją? – Migrantai į užkardą nevežami. – Tai tokiu atveju jie vežami atgal prie sienos? – Tai jie sulaikomi prie sienos. – Jie yra sulaikomi ir paskui vežami atgal prie sienos? Į Baltarusiją? – Kiekvieną situaciją reikia žiūrėt, aš jums nepakomentuosiu.*

Sako VSAT vado pavaduotojas Antanas Montvydas. Tuos pačius klausimus LRT radijas uždavė ir šios tarnybos atstovui ryšiams su visuomene Giedriui Mišučiui.

Misutis: *Nežna, ką gyventojai teigia, negaliu komentuoti. Yra neįleidimo sąvoka, kuri yra ir teisės aktuose, tai ja reikėtų ir naudotis. – O tai kaip tai realiai atrodo pasienyje? – Taip, kaip numatyta teisės aktuose. Taip ir vyksta. – Galit plačiau papasakot kaip? – Ne, negaliu. Yra neįleidžiamas žmogus, kuris neteisėtai kerta sieną. Jam paaiškinama, kur reikia kreiptis. Tai yra per kontrolės punktą. Legaliai, jam suprantama kalba. Žmogus taip nėra įleidžiamas. – Jei migrantas patenka į Lietuvos teritoriją, jisai grąžinamas atgal? – Visi migrantai fiziškai įžengia į Lietuvos teritoriją, nes Baltarusijos teritorijoj prie sienos linijos tikrai nėra tokių galimybių, kad jų atsistot ir kad net neįžengtų.*

– Syria? – Yes. They said that they were allowed passage by the Belarussians. – Belarussians? – Yeah.
– Is there any chance that they were forced to return to Belarus? – Well, we certainly haven't seen that.
Two times they were here and two times they were taken away.

This is the story of Teresa, who lives in the village of Miežioniai. A resident of Girdžiūnai village, Ivan has also seen migrants passing through unhindered.

TRANSLATION of male: *We saw them once. A couple of people were walking. Two men with small children. It was summer. The border is very close by. It was somewhat scary. They were walking on the road, so we called the police and they detained them.*

How do migrants end up in the territory of Lithuania? Are they being registered? Where are they being taken after being detained in the Republic of Lithuania? Daily official SBGS reports provide summaries of how many migrants from Belarus have been denied entry to the Republic of Lithuania per day. However, the summary does not detail what methods are being used in the so-called expulsion policy. Deputy Head of SBGS, Antanas Montvydas.

Montvydas: *So, if individuals unlawfully enter our country and are near the border, they are not allowed entry, but redirected to the nearest border control checkpoint. This is done so they can enter Lithuania legally and, if they want to, request a visa. – Are they being transported in border guard vehicles? – No, they are redirected back to the country from which they came. From there, they must go to the nearest border control checkpoint and enter Lithuania lawfully. – How they are redirected at the border? Are they being transported to a border crossing? Because they are being detained in the territory of the Republic of Lithuania about a kilometre or two from the border. – The decision indicates that they must have been detained at the border crossing. That means near the border. They were detained near the border while walking back to the territory of Belarus. In the territory of Belarus, they must pass the border control checkpoint. – Well, residents say that they have never seen migrants being transported back to the border. They were simply put inside a car and transported to an unknown location. Maybe, towards the border crossing? – I do not know; you need to ask the residents. We cannot comment on this. I do not know. Yes, if they are detained, then they are transported to the border crossing and procedures are followed. – However, official reports state that no migrant has been allowed entry or only a few for humanitarian reasons. If they are not allowed entry, how do they end up at border crossings? Could it be that the migrants are transported to the outposts and then transported back to the border in order to return them to Belarus? – The migrants are not being transported to the outpost. – So, they are transported back to the border? – They are detained at the border. – They are detained and then transported back to the border? To Belarus? – We need to assess each situation. I cannot comment on that.*

This is the statement made by SBGS Deputy Head Antanas Montvydas. LRT radio asked the same questions to SBGS spokesperson Giedrius Misutis.

Misutis: *I do not know what the residents are alleging and I cannot comment on that. The notion of denying entry is part of the legal statutes, which must be followed. – And how does this look in practice at the border? – It looks like the legal statutes envisage it. – Can you be more specific? – No, I cannot. A person who unlawfully crosses the border is not allowed entry. They are told where they should go. Through the control checkpoint. This is explained legally, in a language they understand. The person is not allowed entry. – If a migrant enters the territory of the Republic of Lithuania, is that person turned away? – All of the migrants physically cross into the territory of Lithuania, because near the border with Belarus, it is impossible not to cross the border.*

Teoriškai jisai, jo pėda yra Lietuvos pusėj. Bet tai nereiškia įleidimo. Taip pat, kaip ir oro uoste Vilniuj, atskridęs žmogus, jis neturi dokumentų, jis yra Vilniuje, jis išeina į oro uosto patalpas, pasieniečių. Tačiau jo statusas yra neįleidžiamas. Neįleistas. Nekirto sienos. Taip ir čia yra. – Ar yra taikoma tokia praktika, kad migrantai iš vienos pasienio vietos yra vežami į kitą pasienio vietą ir paskui. – Yra taikomas neįleidimas kaip ir numatyta teisės aktuose. Tai aš čia galiu tiek pasakyti.

Nors pasienyje nėra paskelbta Nepaprastoji padėtis, patekti prie fizinės Lietuvos ir Baltarusijos sienos žurnalistams leidžiama tik kartu su pasieniečiais. Be to, būtina turėti leidimą patekti į Valstybės sienos apsaugos zoną. Tokio leidimo išdavimas trunka iki 10-ies dienų, todėl operatyviai ir objektyviai informuoti visuomenę kas vyksta pasienyje šiuo metu - sudėtinga (problematiška). Tokią, valstybės institucijos nustatytą, tvarką VDU Teisės profesorius Dainius Žalimas vadina ydinga.

Žalimas apie žurnalistus: Jeigu tokį precedentą pritaikyt, tai tada, žinot, galima ir kitais atvejais. Ir Lietuvos teritorijoj irgi susigalvot įvairių pretekstų, kodėl žurnalistams būtų neleidžiama dirbti. Čia iš tiesų yra toksai pakankamai.. Vėlgi, aš galiu suprasti, iš praktinių sumetimų. Bet dėl teisėtumo, tikrai kelia abejonių. Kol nėra nepaprastosios padėties, kadangi iš tiesų galima tiesiog, na, neleisti žmonių į tam tikrą zoną, įskaitant ir žiniasklaidos. Na, o žiniasklaidos laisvė, kaip mes žinom, yra pliuralistinės visuomenės vienas iš pagrindų. Ir aš manau, kad visuomenė bet kuriuo atveju turi teisę žinoti apie valstybės institucijų veiksmus. Net jeigu jie kelia abejonių teisėtumo požiūriu, pagrįstumo požiūriu ir valdant tokią krizę.

Anot Dainiaus Žalimo, jei mūsų šalies teritorijoje atsidūrę migrantai išties besąlygiškai grupėmis grąžinami į Baltarusiją, Lietuva gali sulaukti EŽTT kaltinimų.

Žalimas apie konvencija: Praktiniais terminais kalbant, aišku, atgalinis apgrėžimas yra, ko gero, vienintelė veiksminga priemonė kaip susidoroti apskritai su ta krize. Bet, galiausiai, viskas turi būti daroma teisėtai. Kadangi Europos žmogaus teisių konvencija, jos ketvirtasis protokolas draudžia kolektyvinį išsiuntimą. Tai yra būtent grupinis išsiuntimas, nesigilinant į kiekvieno asmens situaciją. Tai dažniausiai kada yra pralaimimos bylos Europos žmogaus teisių teisme dėl atgalinio apgrėžimo, tai ir randamos šito straipsnio ketvirtojo protokolo, berods, pirmojo straipsnio pažeidimas dėl kolektyvinio išsiuntimo draudimo. Norint tikrai užsitikrinti, kad tokių pažeidimų nebūtų, tai bent jau pasienio zonoje tikrai reikėjo įvesti nepaprastąją padėtį. Tada Europos žmogaus teisių konvencijos šitas straipsnis dėl kolektyvinio išsiuntimo draudimo gali būti suspenduotas ir, aišku, tada nebūtų jokių įsipareigojimų pažeidimų nepaprastosios padėties metu.

VDU Teisės profesorius Dainius Žalimas. VSAT duomenimis, nuo rugpjūčio pradžios taikant apgrėžimo politiką, į Lietuvą iš Baltarusijos nebuvo įleista daugiau nei 3000 migrantų.

LRT radijui - Evelina Mokšėcka ir Daumantas Butkus.

In theory, they are standing with one foot in the Republic of Lithuania. But this does not mean entry. It is the same as when a person flies to the airport in Vilnius without the proper documents, and is stopped by border guards before leaving the airport. However, their status is entry denied. Not admitted. This person has not crossed the border. This is the same thing. – Is it common practice to transport migrants from one border site to another? – By law, entry is denied. This is all I can say.

Though a state of emergency has not been announced at the border, the press is only allowed entry to the Lithuanian-Belarus border when accompanied by border guards. Furthermore, a permit to enter the zone from a state border guard is also required. The issuance of such a permit takes up to 10 days, which is why it is difficult to inform the public about what is happening at the border in a timely fashion. VDU Professor of Law Dainius Žalimas calls this procedure flawed.

Žalimas about press: You know, if such a precedent can be applied here, it can surely be applied in other cases as well. And we can think up various reasons why the press might not be allowed to operate in the territory of Lithuania. This is certainly such a case... Again, I can understand it from a practical standpoint, but the legality certainly raises doubts. If there is no state of emergency ... because if a state of emergency is declared, people can be denied entry to certain zones, including the press. Well, freedom of the press, as we know, is one of the foundations of democratic society. I'm of the opinion that in any case society has the right to know what actions its state institutions are taking, even if there are doubts in terms of legal grounds and their appropriate use in crisis management.

According to Dainius Žalimas, if migrants entering our territory are being turned back unconditionally in groups and sent back to Belarus, charges against Lithuania may be brought by the ECHR.

Žalimas about convention: In practical terms, of course, redirecting migrants is the only effective way to deal with the crisis in general. But everything should be done lawfully. The European Convention on Human Rights and its 4th Protocol prohibits collective expulsion. This means a group expulsion without investigating the situation of each person. Most often, when cases are lost in the European Court of Human Rights regarding the expulsion of migrants, they usually involve infringement of Article 1 of the 4th Protocol regarding the prohibition on collective expulsion. In order to prevent such infringements, a state of emergency should have been declared, at least within the zone near the border. Then, this article regarding the prohibition on collective expulsion can be suspended and no infringement would be possible in view of the state of emergency.

VDU Professor of Law Dainius Žalimas. According to SBGS data, since the start of August, more than 3,000 migrants have been denied entry into Lithuania from Belarus as part of its expulsion policy.

For LRT radio - Evelina Mokšėcka and Daumantas Butkus.